

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΡΙΠΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Ιανουάριος 2006

Τι είναι η γρίπη των πτηνών;

Η γρίπη των πτηνών είναι μία μολυσματική νόσος που προσβάλλει τα πτηνά και προκαλείται από τον τύπο Α του ιού γρίπης. Είναι γνωστό ότι 15 ορότυποι του ιού είναι αυτοί που συνήθως προσβάλλουν τα πτηνά με αποτέλεσμα να υπάρχει μία μεγάλη δεξαμενή ιών γρίπης, οι οποίοι κατά καιρούς μπορεί να κυκλοφορούν σε διάφορους πληθυσμούς πτηνών. Οι ιοί αυτοί λιγότερο συχνά μπορούν να προσβάλουν και τους χοίρους. Όλα τα είδη των πτηνών μπορούν να προσβληθούν από τη νόσο, όμως τα οικόσιτα πουλερικά (κυρίως κοτόπουλα και γαλοπούλες) είναι ιδιαίτερα ευάλωτα και σε αυτά η νόσος μπορεί πολύ γρήγορα να πάρει τη μορφή επιδημίας.

Πώς εμφανίζεται η νόσος στα πτηνά;

Η νόσος έχει δύο μορφές. Η μία μορφή προκαλεί μέτριας βαρύτητας νόσηση, που μερικές φορές μπορεί να εμφανίζεται με πτερόρροια ή με μείωση της ωοτοκίας. Η δεύτερη μορφή, η οποία παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι γνωστή ως «υψηλής παθογονικότητας γρίπη των πτηνών». Αυτή η μορφή αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην Ιταλία το 1878 και είναι πάρα πολύ μεταδοτική. Τα πτηνά που προσβάλλονται μπορεί να πεθάνουν την ίδια ημέρα που θα εμφανιστούν τα πρώτα συμπτώματα και η θνησιμότητα μπορεί να φθάσει το 90-100%. Μέχρι σήμερα όλες οι επιδημίες από την μορφή αυτή της γρίπης έχουν προκληθεί από τους υπότυπους H5 και H7 του ιού Α της γρίπης. Οι άνθρωποι δεν προσβάλλονται από τη γρίπη των πτηνών παρά μόνο κατ' εξαίρεση.

Σε ποιες χώρες έχουν εμφανιστεί επιδημίες /κρούσματα γρίπης σε πουλερικά από το στέλεχος H5N1;

Έως σήμερα κρούσματα γρίπης σε πουλερικά έχουν εκδηλωθεί στις εξής χώρες: **Ινδονησία, Βιετνάμ, Κίνα, Ταϊλάνδη, Καμπότζη, Λάος, Καζακστάν, Ρωσία, Τουρκία και Ρουμανία**. Επιπλέον, κρούσματα σε πουλερικά είχαν εμφανιστεί κατά τη τελευταία διετία στις χώρες **Ιαπωνία, Μαλαισία και Κορέα** στις οποίες όμως η νόσος τέθηκε υπό έλεγχο, και δεν αναφέρονται αυτή τη στιγμή νέα κρούσματα.

Μεμονωμένα κρούσματα σε αποδημητικά πουλιά έχουν εκδηλωθεί στην **Μογγολία** και την **Κροατία**.

Σημείωση: Για την τρέχουσα γεωγραφική κατανομή της γρίπης των πτηνών μπορείτε να ενημερώνεστε από την ιστοσελίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (World Organization for Animal Health), στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.oie.int.

Σε ποιες χώρες έχουν εμφανιστεί περιστατικά γρίπης των πτηνών σε ανθρώπους από στέλεχος H5N1;

Οι χώρες όπου έως σήμερα έχουν επιβεβαιωθεί κρούσματα γρίπης των πουλερικών σε ανθρώπους είναι οι εξής:

10 Ιανουαρίου 2006

Έτος	Καμπότζη (Κρούσματα/ θάνατοι)	Κίνα (Κρούσματα/ θάνατοι)	Ινδονησία (Κρούσματα/ θάνατοι)	Ταϊλάνδη (Κρούσματα/ θάνατοι)	Τουρκία (Κρούσματα/ θάνατοι)	Βιετνάμ (Κρούσματα/ θάνατοι)	Σύνολο
2003	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	3/3	3/3
2004	0/0	0/0	0/0	17/12	0/0	29/20	46/32
2005	4/4	7/5	16/11	5/2	0/0	61/19	93/41
2006	0/0	1/0	0/0	0/0	4/2	0/0	5/2
Σύνολο	4/4	8/5	16/11	22/14	4/2	93/42	147/78

Σημείωση : Ενημερωμένες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO) στη διεύθυνση www.who.int.

Πως μεταδίδεται στον άνθρωπο η νόσος; Υπάρχουν περιπτώσεις μετάδοσης από άνθρωπο σε άνθρωπο;

Από ότι γνωρίζουμε μέχρι σήμερα η γρίπη των πουλερικών μεταδίδεται δύσκολα από τα πτηνά στον άνθρωπο και μέχρι σήμερα τα κρούσματα σε ανθρώπους είναι σπάνια. Οι περισσότερες περιπτώσεις μετάδοσης συνέβησαν σε αγροτικές περιοχές και στην πλειονότητά τους αποδόθηκαν σε επαφή με νεκρά πουλερικά κατά τη διάρκεια της σφαγής, αποπτέρωσης ή προετοιμασίας φαγητού. Έως σήμερα δεν έχουν αναφερθεί κρούσματα σε εργάτες πτηνοτροφείων ή επεξεργασίας πούπουλων. Επίσης έως σήμερα καμιά περίπτωση δεν έχει συνδεθεί με κατανάλωση επαρκώς μαγειρεμένου κρέατος ή αυγών.

Συμβαίνει συχνά νόσηση από το στέλεχος H5N1 στους ανθρώπους;

Όχι, συμβαίνει πολύ σπάνια. Η πρώτη τεκμηριωμένη νόσηση σε ανθρώπους από το στέλεχος H5N1 συνέβη στο Χονγκ Κονγκ το 1997. Σε αυτή την πρώτη επιδημία νόσησαν 18 άνθρωποι και 6 από αυτούς πέθαναν. Η μετάδοση στους ανθρώπους, σε όλες τις περιπτώσεις, διαπιστώθηκε ότι έγινε με την άμεση επαφή με άρρωστα πουλερικά σε πτηνοτροφεία και σε αγορές ζωντανών πουλερικών. Η παραπάνω επιδημία εμφανίστηκε το ίδιο χρονικό διάστημα που υπήρχαν επιδημίες σε πουλερικά πτηνοτροφείων από το υψηλής παθογονικότητας στέλεχος H5N1. Πολύ περιορισμένη μετάδοση από άτομο σε άτομο παρατηρήθηκε σε επαγγελματίες υγείας, σε άτομα της ίδιας οικογένειας, σε εργάτες πτηνοτροφείων, και σε σφαγείς, χωρίς όμως να προκληθούν σοβαρές λοιμώξεις. Σύμφωνα με τα

τελευταία δεδομένα μετά τα ανθρώπινα κρούσματα που εκδηλώθηκαν στην Τουρκία, δεν παρουσιάζεται μέχρι αυτή τη στιγμή αύξηση της μεταδοτικότητας του ιού από τα πτηνά στους ανθρώπους ή από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Εκτός από το στέλεχος H5N1 έχει κάποιο άλλο στέλεχος προσβάλλει ποτέ τους ανθρώπους;

Ναι. Δύο άλλα στελέχη του ιού γρίπης των πτηνών έχουν προκαλέσει νόσο σε ανθρώπους αλλά η νόσος δεν ήταν τόσο σοβαρή όσο αυτή που έχει συμβεί από το στέλεχος H5N1.

Συγκεκριμένα το στέλεχος H9N2, το οποίο δεν είναι πολύ παθογόνο για τα πτηνά, προκάλεσε το 1999 μέτριας βαρύτητας νόσηση σε δύο παιδιά στο Χονγκ-Κονγκ. Το ίδιο στέλεχος προκάλεσε και πάλι νόσηση σε ένα παιδί στο Χονγκ-Κονγκ το Δεκέμβριο του 2003. Στην Ολλανδία επίσης, μία επιδημία γρίπης στα πουλερικά από το υψηλής παθογονικότητας στέλεχος H7N7 που ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2003, προκάλεσε το θάνατο σε έναν κτηνίατρο και μέτριας βαρύτητας νόσηση σε 83 πτηνοτρόφους και μέλη των οικογενειών τους.

Ποια είναι τα συμπτώματα της γρίπης των πτηνών στους ανθρώπους;

Τα συμπτώματα είναι αυτά της γρίπης, δηλαδή υψηλός πυρετός, βήχας, πονόλαιμος, μυαλγίες καθώς επίσης και λοιμώξεις των οφθαλμών (επιπεφυκίτιδες). Επίσης μπορεί να συμβούν επιπλοκές όπως μικροβιακή πνευμονία, οξεία αναπνευστική ανεπάρκεια, ιογενής πνευμονία και άλλες σοβαρές επιπλοκές που κάποιες φορές μπορεί να προκαλέσουν το θάνατο σε άτομα που πάσχουν από χρόνια νοσήματα.

Ποια είναι τα μέτρα πρόληψης για τη αποφυγή μετάδοσης της νόσου στα πτηνά;

Το σπουδαιότερο μέτρο πρόληψης είναι η γρήγορη σφαγή όλων των νοσούντων πτηνών ή αυτών που έχουν εκτεθεί σε πτηνά που νοσούν, η κατάλληλη ταφή των πτωμάτων, η απομόνωση και η κατάλληλη απολύμανση των πτηνοτροφείων. Ένα άλλο σημαντικό μέτρο πρόληψης είναι η απαγόρευση της μετακίνησης ζωντανών πουλερικών μέσα στη ίδια τη χώρα και από τη μία χώρα στην άλλη.

Ο ιός μπορεί να επιβιώσει στη μολυσμένη κοπριά για τουλάχιστον 3 μήνες όταν η θερμοκρασία είναι χαμηλή. Στο νερό ο ιός μπορεί να επιβιώσει για πάνω από 4 ημέρες όταν η θερμοκρασία είναι 22°C και περισσότερο από 30 ημέρες όταν η θερμοκρασία είναι 0°C. Για τους υψηλής παθογονικότητας τύπους του ιού έχει δείχτει από μελέτες ότι ένα γραμμάριο μολυσμένης κοπριάς μπορεί να περιέχει αρκετή ποσότητα ιού, ικανή να μολύνει 1.000.000 πτηνά. Ο ιός καταστρέφεται σε υψηλή θερμοκρασία και συγκεκριμένα στους 56°C μέσα σε τρεις ώρες ή στους 60°C μέσα σε 30 λεπτά. Ο ιός καταστρέφεται επίσης με κοινά απολυμαντικά όπως διάλυμα αλκοόλης 70% ή χλωρίνη.

Πώς διασπείρονται οι επιδημίες της γρίπης των πτηνών σε μια χώρα;

Μέσα σε μια χώρα η νόσος μπορεί να μεταδοθεί εύκολα από πτηνοτροφείο σε πτηνοτροφείο με τις εκκρίσεις των νοσούντων πτηνών, που περιέχουν μεγάλες ποσότητες του ιού και μολύνουν την σκόνη και τη λάσπη. Η νόσος μπορεί επίσης να μεταδοθεί αερογενώς από πτηνό σε πτηνό. Ο ιός μπορεί να μεταφερθεί από πτηνοτροφείο σε πτηνοτροφείο με μολυσμένα αντικείμενα, με τροφές ή ρούχα και ιδιαίτερα με παπούτσια. Επίσης τα τρωκτικά ή άλλα ζώα μπορούν να μεταφέρουν τον ιό με το σώμα και τα πόδια τους και να τον διασπείρουν παίζοντας τον ρόλο του μηχανικού διαβιβαστή. Τέλος υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι και οι μύγες μπορούν να μεταφέρουν τον ιό. Εκκρίσεις από μολυσμένα άγρια πτηνά μπορούν να διασπείρουν τον ιό σε πτηνοτροφεία και στα πουλερικά που εκτρέφονται σε σπίτια. Ο κίνδυνος αυτός είναι μεγαλύτερος όταν αυτά βοσκούν ελεύθερα, μοιράζονται ίδιες αποθήκες νερού με τα άγρια πτηνά ή χρησιμοποιούν νερό που μπορεί να έχει μολυνθεί από εκκρίσεις άγριων πτηνών που είναι φορείς του ιού.

Πώς μεταδίδεται η νόσος από χώρα σε χώρα;

Η νόσος μπορεί να μεταδοθεί από χώρα σε χώρα με το εμπόριο των ζωντανών πουλερικών. Επίσης τα μεταναστευτικά άγρια πτηνά μπορούν να μεταφέρουν τον ιό σε μακρινές αποστάσεις και έχουν στο παρελθόν ενοχοποιηθεί για τη μετάδοση του υψηλής παθογονικότητας ιού της γρίπης των πτηνών σε όλο τον κόσμο. Τα μεταναστευτικά υδρόβια πτηνά, πιο συχνά οι άγριες πάπιες, είναι η φυσική δεξαμενή του ιού της γρίπης των πτηνών, ενώ είναι τα πλέον ανθεκτικά στη νόσηση. Μπορούν να μεταφέρουν τον ιό σε μεγάλες αποστάσεις και να τον αποβάλλουν στις εκκρίσεις τους ακόμα και όταν εμφανίζουν μέτριας ή μικρής διάρκειας νόσο. Οι οικόσιτες πάπιες πάντως είναι πιο ευαίσθητες και μπορούν να εμφανίσουν θανατηφόρο νόσο καθώς επίσης οι γαλοπούλες, οι χήνες και πολλά άλλα είδη πτηνών που εκτρέφονται σε πτηνοτροφεία ή σε αγροκτήματα.

Υπάρχει αποτελεσματικό εμβόλιο εναντίον του στελέχους H5N1 που προσβάλλει φέτος τις χώρες της Νότιο-Ανατολικής Ασίας;

Όχι. Τα διαθέσιμα εμβόλια δεν παρέχουν προστασία έναντι του συγκεκριμένου στελέχους. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) σε συνεργασία με τα εργαστήρια του Διεθνούς Δικτύου Επιτήρησης της Γρίπης εργάζεται προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός πρωτότυπου στελέχους H5N1, που θα είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή εμβολίων.

Υπάρχουν φάρμακα για πρόληψη και θεραπεία;

Τα φάρμακα που είναι διαθέσιμα αυτή τη στιγμή είναι η αμανταδίνη, η ριμανταδίνη, η οσελταμιβίρη και η ζαναμιβίρη. Αυτά τα φάρμακα έχουν χρησιμοποιηθεί σε μερικές χώρες για πρόληψη και θεραπεία από τον ιό της κοινής γρίπης και φαίνεται ότι μπορεί να είναι αποτελεσματικά ανεξάρτητα από το στέλεχος που προκαλεί τη νόσο. Πάντως η αρχική ανάλυση των στελεχών που απομονώθηκαν από τα θανατηφόρα κρούσματα στο Βιετνάμ, δείχνει ότι είναι ανθεκτικά στην αμανταδίνη και ριμανταδίνη, ενώ γίνονται μελέτες για να τεκμηριωθεί η αποτελεσματικότητα των αναστολέων της νευραμινιδάσης (οσελταμιβίρης και ζαναμιβίρης). Με βάση τις αρχικές ενδείξεις,

σήμερα συνιστάται η χορήγηση οσελταμιβίρης εφόσον κριθεί ότι χρειάζεται η λήψη αντιικών φαρμάκων για πρόληψη και θεραπεία.

Υπάρχει περίπτωση περαιτέρω εξάπλωσης της γρίπης των πουλερικών και έναρξης πανδημίας;

Η περίπτωση περαιτέρω εξάπλωσης της νόσου σε πουλερικά σε άλλες χώρες δεν μπορεί να αποκλεισθεί. Επομένως η στενή παρακολούθηση των επιδημιών στα πουλερικά, η άμεση λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που προτείνονται από τους διεθνείς οργανισμούς σε περίπτωση διαπίστωσης της νόσου σε πουλερικά, είναι μείζονος σημασίας.

Βασικής σημασίας είναι επίσης η αυξημένη εγρήγορση για έγκαιρη ανίχνευση περιπτώσεων γρίπης σε ανθρώπους που ήρθαν σε επαφή με άρρωστα πουλερικά, στις χώρες όπου έχουν εκδηλωθεί επιδημίες γρίπης σε πουλερικά. Με κάθε επιπλέον περίπτωση νόσου σε άνθρωπο αυξάνουν οι πιθανότητες ο ιός να μεταλλαχθεί, και με τη σειρά της να αυξηθεί και η ικανότητα μετάδοσής του. Η ανάδυση ενός νέου στελέχους του ιού που να μπορεί να μεταδίδεται εύκολα από άνθρωπο σε άνθρωπο θα αποτελέσει το σημείο έναρξης μιας πανδημίας γρίπης.

Είναι ασφαλής η κατανάλωση πουλερικών από τους ανθρώπους;

Ναι. Όταν τα πουλερικά είναι καλά μαγειρεμένα δεν υπάρχει κίνδυνος μετάδοσης του ιού. Τα αυγά θα πρέπει επίσης να είναι καλά βρασμένα πριν καταναλωθούν.

Ποια είναι τα μέτρα πρόληψης σε περίπτωση ταξιδιού σε χώρες όπου έχουν εμφανιστεί επιδημίες γρίπης των πουλερικών;

- Το ΚΕΕΛΠΝΟ σύμφωνα και με τις συστάσεις του ΠΟΥ δε συστήνει αποφυγή του ταξιδιού σε χώρες όπου έχουν εμφανιστεί επιδημίες γρίπης σε πουλερικά. Με βάση τα μέχρι σήμερα δεδομένα ο ιός δεν μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο. Τα βασικότερα μέτρα προφύλαξης είναι η αποφυγή της άμεσης επαφής με πουλερικά και η τήρηση των βασικών κανόνων υγιεινής.

Ειδικότερα αν ταξιδέψετε σε κάποια από τις χώρες αυτές σας συστήνουμε να:

- Αποφύγετε την επαφή με ζωντανά ή νεκρά πουλερικά.
- Αποφύγετε την επίσκεψη σε υπαίθριες αγορές ζώων και πουλερικών ή σε πτηνοτροφεία.
- Αποφύγετε την επαφή με επιφάνειες μολυσμένες από κόπρανα ή εκκρίσεις πουλερικών.
- Πλένετε συχνά τα χέρια σας με νερό και σαπούνι ή με κάποιο αλκοολούχο διάλυμα. Το πλύσιμο των χεριών απομακρύνει δυνητικά μολυσματικούς παράγοντες από το δέρμα και αποτελεί βασικό μέτρο προφύλαξης από τη μετάδοση νοσημάτων.
- Μην καταναλώνετε ανεπαρκώς μαγειρεμένο ή ωμό φαγητό που περιέχει κρέας πουλερικού ή αυγό. Ο ιός της γρίπης καταστρέφεται σε υψηλές θερμοκρασίες.
- Μην επιχειρήσετε να εισάγετε ζωντανά πουλερικά ή πουλιά στην Ελλάδα από τις χώρες που θα επισκεφθείτε. Αν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σας

παρουσιάσετε υψηλό πυρετό, δυσκολία στην αναπνοή, βήχα ή οποιαδήποτε σοβαρά συμπτώματα αναζητήστε άμεσα ιατρική βοήθεια.

- Αν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σας παρουσιάσετε πυρετό, βήχα, δυσκολία στην αναπνοή ή οποιαδήποτε σοβαρή συμπτωματολογία αναζητήστε άμεσα ιατρική βοήθεια. Αναβάλλετε την επιστροφή σας μέχρι να γίνετε καλά εκτός και αν το ταξίδι σας γίνεται για ιατρικούς λόγους.

Τι πρέπει να γνωρίζουν οι ταξιδιώτες που επιστρέφουν από χώρες όπου έχουν εμφανιστεί επιδημίες γρίπης σε πουλερικά;

Επιστρέφοντας από κάποια χώρα όπου έχουν εμφανιστεί επιδημίες γρίπης των πουλερικών σε πτηνά ή ανθρώπους σας συστήνουμε να:

- Παρακολουθήστε την υγείας σας για 10 ημέρες.
- Αν κατά τη διάρκεια αυτών των 10 ημερών παρουσιάσετε πυρετό και βήχα ή δυσκολία στην αναπνοή και γενικά αν αρρωστήσετε, αναζητήστε ιατρική βοήθεια αφού προηγουμένως ενημερώσετε το νοσοκομείο ή τον γιατρό σας για 1) τα συμπτώματά σας, 2) αν είχατε άμεση επαφή με πουλερικά και για 3) το ταξίδι σας. Με αυτόν τον τρόπο ο γιατρός σας θα γνωρίζει αν έχετε ταξιδέψει σε χώρα όπου έχουν εκδηλωθεί κρούσματα γρίπης των πουλερικών.